

Första läsningen: **Apg 6:1-7** (*De valde sju män som var fyllda av ande och vishet*)

Den starkt förföljda urkyrkan växte och organiserade sig. Gemenskapen var rent judisk, men de tillkomna judekristna talade bara grekiska medan de infödda judekristna höll sig till arameiskan. Skillnader i sätt och kultur var väl lika stora som bland våra nationella grupper inom katolska kyrkan i Sverige i dag. Det skapade missförstånd och irritation. Fanns det även politiska motsättningar, om synen på kejsarens makt? En farlig fråga som Lukas undviker. De kvinnor som diskriminerades inom kyrkans interna socialomsorg kallas för änkor. Möjligtvis betyder ”änkor” här jungfrur som valt att leva celibatärt för Guds skull (Matt 19:11-12), utan en mans beskydd, som diakonissor (jfr Rom 16:1). De kunde vara unga (jfr reglerna i 1 Tim 5:9-16 och den helige *Ignatios brev till smyrnierna*, 13:1, från ca 110, se *De apostoliska fäderna*, Artos förlag). I detta fall är de inflyttade, d.v.s. främmande, och har därför ännu mer rätt till hjälp enligt Moses lag (5 Mos 24:19; jfr Jak 1:27). Man förstår deras irritation. Den dagliga utspisningen (v. 1) bestod av matvaror, pengar, kläder etc. Apostlarna lät kyrkfolket självt demokratiskt välja ut de sju männen som skulle bistå dem men de invigde och förordnade dem själva. Än i dag är det sakramentala tecknet vid **diakonvigning** biskopens *handpåläggning* och *bön* (v. 6).

Andra läsningen: **1 Pet 2:4-9** (*Ni är ett utvalt släkte*)

Att ha ämbetet, vars lägsta grad diakonerna tillhör (se ovan), blir man inte ”mer kristen” än andra av. **Hela det döpta Gudsfolket är prästerligt, kungligt och heligt**, en tanke med rötter i Gamla testamentet (2 Mos 19:5 f).

Ämbetsvigningen ger andliga gåvor som ska tjäna gemenskapen av döpta – inget mer. *Vi är alla präster*, vi frambär offer genom våra liv i den helige Ande (v. 5). Vår *kunghet* visar sig i att vi ska dela Kristi herravälde över universum (Luk 22:29). Vi är ett *heligt* folk (2 Mos 19:6) som han har vunnit åt sig (Apg 20:28; Ef 1:4), renade genom hans blod (Ef 5:26; Hebr 13:12) Kristus som **sten** är en mäktig symbol, sammansatt av citat från Jes 28:16 och Ps 118:22; jfr Rom 9:33 och Matt 21:42. Det är ”förutbestämt” (v. 8) att de som inte lyder Gud ”stöter emot” denna sten: Gud har förutsett denna krock, men här menas INTE ett ”öde” som styr deras vilja (”predestination”, se *Katolska kyrkans katekes*, nr 1037 och 1058).

Evangelium: **Joh 14:1-12** (*Jag är vägen, sanningen och livet*)

Vi ses igen. Ni behöver inte oroa er. Ni vet var jag finns. Ni har redan sett Fadern, eller i alla fall hört hans ord och sett hans mirakel. Jesu ord är

tröstande. De som tror ska utföra ”ännu större” verk än Jesus (v. 12): Ja så blev det: Jesus omvände få men apostlarna förde tusentals till tron. Hur blev det möjligt? Genom att Jesus gick *till Fadern* (v.12) och **sände sin Ande** (Apg kap. 2). Om tre veckor firar vi pingst.

MÅNDAGEN I FEMTE PÅSKVECKAN

Första läsningen: Apg 14:5-18 (Ni skall omvända er till den levande Guden)

I en värld som styrs av fruktan finns föga plats för sunt förnuft. Man föraktar eller idealiserar det nya som man möter. Paulus och Barnabas, på flykt från hot om stening, botar en förlamad man, och de dyrkas genast som gudar. Varför nu det? Enligt den romerska diktaren Ovidius, som levde kort innan detta hände, fanns det just i dessa trakter en myt om Zeus (Juppiter) och Hermes (Mercurius) som en gång hade sökt husrum och tagits emot av ett gammalt par som de sedan belönade. De enkla hedningarna trodde nu att detta hände igen. Scenen är lätt komisk, även om Paulus reagerar med stort allvar. Paulus har ett evangelium att förkunna (v. 15), men observera att han inte nämner Jesus med detsamma. Paulus är pedagog. Innan han berättar om Guds Son förklarar han vad han menar med ”Gud”: Gud är Skaparen av allt. Vi lär känna Gud med förnuftet genom att betrakta hans verk i naturen som vittnar om honom (jfr Paulus ord i Apg 17:20-30 och Rom 1:18-32 samt Vish kap. 13). Katolska kyrkan lär samma sak: Med förståndet kan vem som helst inse Guds nödvändiga existens (Katolska kyrkans katekes, nr 36). Skillnaden är stor mellan detta tänkesätt och lykaonernas naiva, alltför snabba ”mirakeltro”. Författaren Lukas berättar för övrigt om helandet av den förlamade mannen med element som påminner om Apg 3:1-10 (jfr 9:32-35) där Petrus gör samma sak. Gud bekräftar Paulus som apostel på samma sätt som Petrus, vill han därmed säga.

Evangelium: Joh 14:21-26 (Hjälparen, som Fadern skall sända, han skall lära er allt)

Den helige Judas Taddaios ställer en bra fråga, men det är svårt att se att han får ett adekvat svar. Han skräms vid tanken att Jesus inte ska leva upp till bilden av en nationell befriare, en kung som alla kan se och erkänna. Jesus svarar inte: apostelns fråga kan faktiskt strykas i texten utan att något märks. Varför är det så? Svaret beror delvis på ett medvetet val av stil hos författaren: många av dialogerna i detta evangelium rör sig på två nivåer. Johannes vill visa att en avgrund skiljer Guds Son från jordiskt sinnade människor. Deras oförmåga att förstå hans andliga tal är kompakt. Ibland spelas rollen av en lärjunge, som Nikodemos (Joh kap. 3) eller Filippos och Andreas (Joh 12:20 f), ibland av ”judarna” (som i Joh 8:23). Johannes hade säkert kunnat lyfta fram andra

exempel, där Jesus gav svar som var lätta att förstå, men det är inte hans ärende. Det har de andra evangelisterna gjort.

Jesu distanserade stil har en djup poäng – den tvingar människorna att inse att själva deras frågor bär på svaren. I stället för att fråga varför Jesus inte visar sin gudomliga identitet offentligt, skulle man ju kunna fråga varför inte världen redan av sig själv har dragit slutsatsen att han är Messias. Det har inte saknats skäl att tro på Jesus.

Jag ... tog dem i mina armar, men de förstod inte att jag botade dem (Hos 11:3).

TISDAGEN I FEMTE PÅSKVECKAN

Första läsningen: **Apg 14:19-28** (*De berättade för församlingen hur mycket Gud hade gjort genom dem*)

Paulus första missionsresa tycks ha varit en mardröm. Knappt har han hunnit skaka av sig vidskepliga försök att göra honom och Barnabas till gudar (Apg 14:5-17), så hinns han ifatt av förföljarna. De missade chansen att stena honom i Ikonion (Apg 14:4-6) men ger sig inte. Han angrips och kan inte fly. Vilket kaos! En gång hetsade han dem som stenade diakonen Stefanos (Apg 8:1). Nu är han i Stefanos ställe – hatiska blickar, förbannelser, ett regn av stenar! Allt blir svart. Paulus livlösa kropp släpas ut ur staden, antingen för att man vill dölja den illegala avrättningen eller för att visa sitt förakt för liket (låta nattens vilddjur och hundar ta hand om kroppen). En obegriplig kraft – kyrkans förbön – får honom på benen. Ett lika ofattbart mod får honom att vända tillbaka och övernatta i staden trots det som hänt. Hur mycket de trogna än har förbundit hans sår, så är det en blodig och svårt sårig gudsman, en bild av den misshandlade Jesus, som nästa dag ger sig av. Paulus nämner saken i 2 Kor 11:25.

Paulus var i sanning modig. Hemresan går genom samma trakter som utresan – överallt där Paulus precis har riskerat sitt liv. Han uppträder inte offentligt – bortsett från Perge, som han besökte hastigt på utresan (Apg 13:13f) – men ändå!

Evangelium: **Joh 14:27-31a** (*Min frid ger jag er*)

Det finns en särskild fred och frid som inte liknar den som världen kan ge: **Kristi fred** (Ef 2:14). Det är den frid som den Uppståndne önskar dem han visar sig för i slutet av evangelierna (t.ex. Luk 24:36). Den kommer från Gud, och

med hjälp av den kunde Jesus bära sitt kors och Paulus ta emot stenarna (se ovan) utan hat.

Vers 28, där Jesus säger att ”Fadern är större än jag” kunde av kättaren Areios på 300-talet missbrukas. Han påstod att Jesus inte skulle kallas för Gud eftersom han var en ”underordnad varelse”. Denna villolära förkastades på konciliet i Nicaea år 325 men fortsatte skapa kaos i kyrkan länge än. *Jag älskar Fadern och gör som Fadern har befallt mig*, säger Jesus (v. 31): Ja, Sonens lydnad mot Fadern är ”underordning” – men inte för att Jesus till sitt väsen vore ”mindre Gud”, utan *för vår frälsnings skull*. De rättrogna kyrkofäderna som talade om ”Sonens underordning” innan Areios tid – t.ex. de heliga *Justinos* och *Ireneus* tänkte så. Sonen är verkligen inte ”mindre gudomlig” (som om det fanns ”grader” i Gud, den i allt Fullkomlige!), än mindre bara ”skapad”. Den Jesus kyrkan kände och känner är *själv Gud* (Joh 1:18; jfr 20:28; 1 Joh 5:20), ja han sade: *Jag och Fadern är ett* (Joh 10:30). AMEN!

När ni har upphöjt Människosonen skall ni förstå att jag är den jag är (Joh 8:28).
--

ONSDAGEN I FEMTE PÅSKVECKAN

Första läsningen: **Apg 15:1-6** (*Apostlarna och de äldste kom samman för att utreda frågan*)

Apostlakonciliet – kyrkans första, ca år 49 – beskrivs här av Lukas på hans vanliga behärskade sätt. Paulus version i Galaterbrevet är något mer färgstark: hans fariseiska motståndare inom kyrkan kallas där för *falska bröder som nästlat in sig för att spionera på den frihet vi äger genom Kristus Jesus* (Gal 2:4). Falska? Även för dem stod hela frälsningen på spel (v. 1)! De ville säga: ”Paulus lärjungar som inte har omskurits har blivit lurade på himlen!” Paulus å sin sida åberopade sig en särskild uppenbarelse (Gal 2:2). Observera att båda parter måste underordna sig *läroämbetet* – moderkyrkans apostlar och ”äldste” (grekiska *presbyteroi*, de ämbetsbärare som vi kallar för präster idag), och det var just för att få kyrkans dom som Paulus reste dit (Gal 2:2). Vi ser våldsamma konflikter – men enheten bevaras!

Det var en oerhört laddad fråga. För omskärelsens och lagens skull var judar redo att gå i döden, som det mackabeeiska upproret få generationer tidigare visade (Första och Andra Mackabeerboken). Omskärelsen var en trosbekännelse, ett urgammalt uttryck för lojalitet mot Gud, mot förbundet, mot det folk han utvalt till sitt eget. ”Stoppa Paulus! Han skär av kyrkans rötter! Hur ska vi överleva?” ...

Evangelium: **Joh 15:1-8** (*Om någon är kvar i mig och jag i honom, bär han rik frukt*)

... och just den frågan får sitt svar av Jesus själv i nattvardssalen: **Våra rötter har vi i Jesus**, han är vinstocken, vi är grenarna som får sin näring från stammen! ”Vinstocken” leder tanken till Guds ”plantering” (vingård) Israel (Jes 5:7), det folk som förföll till att ge Herren sura druvor – våld och orättvisa – där han hoppats på söta (Jes 5:2, 4, 7), först planterad som ett ädelt vin och så förvandlad till *en usel och främmande vinstock* (Jer 2:21). Vad hjälper det att ha ”Abraham till fader” (Matt 3:7-12), att tillhöra Guds folk genom omskärelsen, om man inte bär frukt som gläder Gud? Kristus är *Guds vishet* (1 Kor 1:24) – *vinrankan med den sköna blomningen* (Syr 24:17). Att Jesus kallar sig för den sanna (äkta) vinstocken betyder att det bara är i förening med honom som vi kan vara **det sanna Israel**, Guds plantering. Utanför gemenskapen med honom vissnar vi och torkar. Räddningen handlar därför om att *förbli en gren* i honom. Samma uttryck i Joh 6:56 (jfr 1 Joh 3:24) visar att det som menas är **eukaristin**: *Den som äter mitt kött och dricker mitt blod förblir i mig och jag i honom*. Paulus (se ovan) talar om det gamla Israel som ett olivträd som hedningarna får lov att *inympas* på och bli grenar på (Rom 11:17). Sant, men **Jesus är uppfyllelsen av förbundet**. Därför gjorde Paulus allt, ja riskerade livet för att hans judiska syskon skulle ansluta sig till kyrkan, Kristi kropp, vinstocken. Som han själv (jfr Rom 2:28). Detta var hans livs stora obesvarade fråga (Rom 9:1-5). Men han tröstar sig med att också motståndet ingår i Guds plan: ”En del av israeliterna är förstockade och skall förbli det tills hedningarna i fullt antal har nått målet. Men då skall hela Israel bli räddat” (Rom 11:25 f).

Tro inte att jag har kommit för att upphäva lagen eller profeterna (Matt 5:17).

TORSDAGEN I FEMTE PÅSKVECKAN

Första läsningen: **Apg 15:7-21** (*Gud har inte gjort någon skillnad mellan oss och hedningarna*)

För Paulus stod allt på spel. Han ville ha sin mission bland hedningarna **totalt** godkänd av apostlarna – med alla konsekvenser: *Erkänn att dessa nya kristna tillhör VÄGEN, det nya Gudsfolket* (Apg 22:4) *på riktigt! Att skiljemuren mellan judar och hedningar är upphävd i kyrkan, i Kristus!* (jfr Ef 2:14). Petrus gav Paulus sitt stöd under hänvisning till ”den andra pingsten” (Apg kap 10) då han själv omedelbart döpte troende hedningar, utan ytterligare krav. Petrus talar behärskat men med stor auktoritet. Ingen vågar säga emot. Vad Petrus säger här i v. 8-11 möter vi sedan nästan ordagrant i Paulus teologi (t.ex. Gal 5:1; Rom 1:5; 3:24; 5:15; Ef 3:5). När senare Petrus – enligt Paulus berättelse i

Galaterbrevets andra kapitel – börjar vackla i frågan om måltidsgemenskap med hedningar (eukaristin?) så kan Paulus vända dessa ord från Petrus (v. 8-11) mot honom själv (Gal 2:16).

Den högt aktade Jakob bygger vidare på argumenten från Petrus (som han högtidligt och respektfullt kallar för *Simon* i v. 14). Vi inser att Jakob *inte* kan ha stått bakom Paulus fiender i Gal 2:12. Jakobs citat från Amos 9:11-12 har strukit några ord om att det nya Davidsriket (jfr Luk 1:32) ska *lägga under sig* andra folkslag – han tar avstånd från messiasdrömmarna om judisk politisk dominans över hedningarna. Även detta är ett stöd åt Paulus linje. Men Jakobs slutförslag (som godkänns av konciliet) är inte särskilt radikalt. Det går faktiskt inte längre än vad judar allmänt förväntade sig av gudfruktiga hedningar, nämligen att de höll sådana bud man ansåg sig kunna härleda ur Guds ord till *Noa* (**alla** folkslags fader, 1 Mos 9:1-7; jfr 3 Mos 17). Paulus ville utan tvivel ha ett ännu tydligare stöd. Jakob hade kunnat nämna andra profetställen, som också lovar hedningarna plats i det messianska riket *utan* att antyda att de skulle följa Moselagens *alla* bud, t.ex. Jes 2:1 ff och Mik 4:1 ff! Jakobs ord i v. 21 är gåtfulla, de betyder ungefär: ”Lagen får inte försummas! Vi måste visa hänsyn till judekristna som respekterar Moses lag. Annars blir det skandal!”

Evangelium: **Joh 15:9-11** (*Bli kvar i min kärlek, så att er glädje blir fullkomlig*)

Jesus och Johannes talar på liknande sätt (jfr 1 Joh 2:24), men även aposteln Judas skriver så (Jud 21). Kristi inträngande ord till sina lärjungar (timmar innan han fängslas och de flyr åt alla håll) bygger på bilden av vinstocken och grenarna från versen innan. *Fullkomlig glädje* utlovas den som förblir trogen mot Kristus (som i Joh 16:24; 17:13). Varför måste det sägas? För att **förföljelser** väntar, för kyrkans generation, så också för de första läsarna av detta evangelium.

Håll mina bud och stadgar, ty den som gör det skall leva genom dem (3 Mos 18:5).

FREDAGEN 29 APRIL:

KATARINA AV SIENAS, Europas skyddspatron, fest

KATARINA av Siena ville
inte gifta sig,
inte bli nunna,
inte äta annat än bröd och grönsaker,
inte hålla tyst bara för att hon var kvinna,

inte bara se passivt på när människor plågades av sjukdom, hunger eller köld, inte acceptera kyrkans förfall under ett svagt ledarskap med en påve som inte ens ville bo i Rom utan residerade i franska Avignon, inte låta kristna stater kriga mot varandra ...

Hon gick in i dominikanernas tredje orden (för lekfolk), vårdade sjuka och började predika för stora folkskaror under skydd av sin bikt-fader, den salige Raymund av Capua (senare högste chef, generalmagister, för dominikanorden och den som skrev hennes biografi). Liksom sin samtida, heliga Birgitta, lade hon sig i politiken. Katarina ville hindra att de italienska småstaterna gick i krig mot påven: för henne var det som att gå i krig mot Kristus själv. Hon föreslog dem att i stället starta korståg mot turkarna, som gjorde livet svårt för de kristna i Heliga landet.

I skarpa brev till påven manar, ja befäller hon honom att återvända till Rom och ta sitt ansvar för kyrkan och den reform som behövdes. Bl.a. skulle han höja moralen hos präster som levde ovärdigt sin andliga kallelse i lyx, högmod och likgiltighet för nöden, ”tusen gånger värre än de skulle varit om de hade tillhört världen” skrev hon. Påven återvände faktiskt till Rom – 1376 – men dog två år senare. Näste påve möttes med uppror, en motpåve valdes, kaos utbröt – den kris som förlamade kyrkan ända fram tills 1417. Kyrkan verkade vara i fritt fall, och Katarina själv motarbetades från många håll. Hon reagerade genom att fasta hårdare än någonsin i ett försök att beveka Gud att rädda sitt folk. Snart orkade hon inte behålla maten, hon avstod t.o.m. från vatten (en fasta som kyrkan förbjuder). När kroppen började kollapsa insåg hon sina överdrifter och försökte äta igen, men det var för sent. 33-åringen gick under i en fysisk kollaps, hon tycktes jagad av demoner, i kamp mot mörka och självdestruktiva tankar om hur hon själv misslyckats med allt och hur fel hon var.

Kyrkan insåg Katarinas goda vilja och stora kärlek. Hon helgonförklarades 1461, blev skyddshelgon för Italien 1939 och för hela Europa 1999. På grund av sina djupa andliga skrifter upphöjdes Katarina till kyrkolärare 1970. Hon och den heliga Teresa av Avila var de första kvinnor som fick den titeln. Hennes huvud, dvs. ansiktet, kan ses i Siena. Hon ser ut som om hon vill säga mer, kommentera vår tid. Hon kan inte. Vi måste göra det.

Katarinas idealism är kommentarer till dagens bibelläsningar. Johannes ord om livet i ljuset kontra livet i mörkret (1 Joh 1:5 ff) påminner oss om det radikala val vi kan tvingas till om vi verkligen vill glädja Gud – det finns ingen mellanväg, det är antingen flyktens bekväma ”Avignon” eller kallelsens bittra ”Rom” även för vår del! Läsningen ur Matteus ger oss Kristi djupt tröstande ord med löfte om vila för trötta själar (Matt 11:28 f). Herrens kallelse är svår – och lätt och full av nådegåvor!

Ur ett brev av den heliga Katarina till myndigheterna i Siena, som ville hindra henne att predika i staden:

Jag skulle offra mig själv tusen gånger om jag hade så många liv. Jag TÄNKER gå dit och jag KOMMER att göra som den helige Ande intalar mig.

Läsningar denna dag: 1 Joh 1:5 – 2:2 samt Matt 11:25-30

LÖRDAGEN I FEMTE PÅSKVECKAN

Första läsningen: **Apg 16:1-10** (*Kom över till Makedonien och hjälp oss*)

Apostlakonciliet hade gett Paulus råg i ryggen. Nu var han erkänd som apostel och visste sin uppgift: att gå till hedningarna (Gal 2:7-8). Han accepterar inte Johannes Markus som medhjälpare igen på denna andra missionsresa, trots att det kostar honom den trogne Barnabas sällskap (Apg 15:37 f). Däremot duger den värtalige Silas som apostlarna hade tilldelat Paulus på hemresan (Apg 15:25-27, 32, 40). Vandrigen går landvägen till de kyrkor Paulus grundade på första resan. I Lystra väljer Paulus ut Timotheos, som vi sedan får höra mycket om (Apg 17:14-15; 19:22; 1 Kor 4:17; 1 Thess 3:2). Paulus har moderkyrkans förtroende och behöver inte omskära hedningarna men kan kosta på sig ett undantag då situationen talar för det (v. 3; jfr 1 Kor 9:20 ff). Kanske sker det för att Timotheos är jude genom modern och riskerar att bli sedd som ”avfälling” om han förblir oomskuren.

Resan går sedan genom områden i Mindre Asien (nuvarande Turkiet). En viss osäkerhet märks om vart vägen ska gå: Guds Ande ställer hinder i vägen. Är det sjukdom som menas (jfr Gal 4:13)? Intriger? Eller ”missionsprincipen” i Rom 15:20; 2 Kor 10:16? Eller vägledande drömmar som i v. 9? Att sällskapet reser till kuststaden Troas vid Egeiska havet ger knappast mening om de inte också tänkt ta sig över till det europeiska fastlandet. En dröm bekräftar denna idé (v. 9). I v. 10 verkar författaren själv, ”vi” – Lukas (jfr Kol 4:14) – ansluta sig till resan. Möjligtvis är Paulus nu försvagad. Det är meningsfullt att ta med sig denne kristne läkare.

Evangelium: **Joh 15:18-21** (*Jag har kallat er ut ur världen*)

Helgonberättelserna i slutet av denna bok visar: det kostar sitt pris att ha kallats *ut ur världen* (v. 19) av Jesus. Jesu tröstande ord i denna läsning måste ha gjort intryck på Johannes. De återkommer nästan ordagrant i hans första brev (1 Joh

3:11 f). En oöverträffad kommentar till Jesu ord är den anonyma kristna 100-talsskriften *Brevet till Diognetos* (5:1-6:1, *De apostoliska fäderna*, Artos förlag):

De kristna skiljer sig varken till land, språk eller seder från andra människor. De gifter sig som alla andra och föder barn, men de sätter inte ut sin avkomma. Deras bord är öppet för alla men inte deras bädd. De vistas på jorden men deras hemland är himlen. De älskar alla men förföljs av alla. De är okända men fördöms. Kort sagt, vad själen är i kroppen, det är de kristna i världen. Själen är spridd i alla kroppens lemmar och de kristna i alla världens städer. Själen bor ju i kroppen men är inte av kroppen; de kristna bor också i världen men är inte av världen.

Saliga är ni när man för Människosonens skull hatar er och stöter bort er (Luk 6:22).
